

GS-beslut om remissunderlag om förslag till ny fördelningsmodell för förstärkningsbidrag och bidrag för språkligt stöd

Om ärendet

Folkhögskolorna erbjuds att lämna synpunkter på förslag till ny fördelningsmodell för förstärkningsbidrag och språkligt stöd. Denna text utgör tillsammans med folkhögskoleenhetens regionala konferenser som genomförs i mars ett underlag för skolornas bedömning. Texten skickas till folkhögskolorna 20250303 och 20250413 är sista dag för skolorna att meddela synpunkter via mejl.

Bakgrund

Förstärkningsbidraget och bidrag för språkligt stöd avser merkostnader för utökad lärartäthet vid pedagogiska insatser för deltagare med funktionsnedsättning enligt Socialstyrelsens definition, respektive utrikes födda deltagare med svårigheter i svenska språket. Bidragen söks årligen utifrån dokumenterade merkostnader som beräknas utifrån varje folkhögskolas genomsnittliga ordinarie lärartäthet, vilken lägst får utgöra 1,8 årslärartjänster per 1000 deltagarveckor.

Vid tidigare utredningar av förstärkningsbidraget har kritik framförts från folkhögskolorna om bristande träffsäkerhet och effektivitet, att skolor med svag ekonomi valt att inte söka bidraget på grund av kraven om egeninsats, en osäker tilldelning och sjunkande täckningsgrad. SPSM tar på uppdrag av Folkbildningsrådet in ansökningar till förstärkningsbidraget, vilket skapat otydlighet om vem som fördelar det. Systemet innefattar ingen bedömning av

ansökningarna av SPSM eller Folkbildningsrådet. Bidraget fördelas i stället efter en formell genomgång och där jämförelser görs med folkhögskolans tidigare tilldelningar.

Bidrag för språkligt stöd har kritiserats bland annat för att inslaget av fasta ingångsvärden försvårar för skolor som inte tidigare fått bidraget att ta del av det. Att folkhögskolornas ansökningar baseras på tidigare volymer ger även litet incitament för förändring.

För båda bidragen har synpunkter framförts om att systemen för fördelning inte upplevs transparenta eller träffsäkra och att de medför en administrativ belastning för folkhögskolornas organisationer.

Målgruppens fördelning på allmänna och särskilda kurser

Av den allmänna kursens knappt 19 000 deltagare år 2023 utgjorde de utrikes födda 8 300 och deltagare med funktionsnedsättningar 7 500. Drygt 1 000 deltagare var utrikes födda och hade funktionsnedsättningar. Tillsammans utgjorde dessa grupper 76 procent av det totala antalet deltagare på allmän kurs.

På den särskilda kursen fanns år 2023 knappt 39 000 deltagare. Av dessa hade 3 600 deltagare minst en funktionsnedsättning och 7 800 deltagare var utrikes födda. Med hänsyn tagen till att vissa deltagare tillhör båda grupperna utgör de tillsammans 28 procent av deltagarna på särskild kurs.

Målgruppens tillgång till pedagogiska resurser

Den förstärkning som bidragen idag möjliggör innebär ytterligare lärare eller andra pedagogiska resurser i klassrummet, vilket ger utrymme för skolorna att skapa små deltagargrupper. Det är en anpassning som gör folkhögskolan särskilt lämpad för målgrupper i behov av nära handledning och en trygg lärmiljö. Nuvarande villkor om en lärartäthet om 1,8 årslärartjänster per 1000 deltagarveckor utreds därför inom översynen av statsbidragsvillkoren. Om ersättningen för allmän kurs skulle höjas är det en rimlig åtgärd att skapa villkor om högre lärartäthet för allmän kurs. På motsvarande sätt skulle villkoren om lärartäthet för särskilda kurser kunna sänkas.

Rapportering

Folkbildningsrådet samlar idag in uppgifter på individnivå om folkhögskoldeltagares funktionsnedsättningar samt om utrikes födda deltagare. Dessa utgör två av folkhögskolans stora målgrupper, båda i behov av förstärkt pedagogiskt stöd. Det är viktigt att rådet även framåt kan beskriva dessa målgrupper och det arbete skolorna gör för att erbjuda dem likvärdig utbildning. Ett fortsatt krav om deltagarrapportering är därför rimligt i nya villkor för statsbidrag. För att ytterligare öka rådets kunskap om bidragens användning och effekt kan villkor om redovisning av folkhögskolans arbete med förstärkt pedagogiskt stöd på en skolövergripande nivå tillkomma.

Sammanfattning av nuvarande modell för förstärkningsbidrag och bidrag för språkligt stöd

- Åtta procent av hela statsbidraget avsätts för förstärkningsbidrag (sex procent) och bidrag för språkligt stöd (två procent).
- Varje skola ansöker årligen om båda bidragen.
- Bidragen är avsedda för utökad lärartäthet för deltagare med stödbehov utöver ordinarie lärartäthet.
- Det saknas koppling mellan skolans ansökan och antalet deltagare i behov av stöd. Ansökan gäller behov av ytterligare lärare eller annan pedagogisk personal.
- En egeninsats på 300 000 kronor krävs för beviljat förstärkningsbidrag.
- Slutlig tilldelning av förstärkningsbidrag meddelas i samband med slutreglering av föregående år och baseras på det totala antalet sökta tjänster. 2024 var täckningsgraden 61,5 procent efter avräkning av egeninsatsen om 300 000kr.
- Båda bidragen har en koppling till kravet på lärartäthet vilket möjliggör att ansöka om resurser som ligger utöver 1,8 lärartjänster per 1 000 deltagarveckor.
- Bidraget för språkligt stöd baseras på föregående års bidrag vilket gör att nya skolor har svårt att komma in i systemet.

Förslag till nytt system för förstärkt pedagogiskt stöd

Syftet med den nya modellen är att bidragen i högre grad ska leda till att folkhögskolestudier är tillgängliga och likvärdiga för deltagare med funktionsnedsättning och svårigheter i svenska språket. Likvärdighet innebär att dessa studerande ska komma i en jämförbar situation med övriga studerande.

Förslaget innebär att slå ihop de två nuvarande bidragen till en gemensam pott för förstärkta pedagogiska resurser, som delas upp i:

- Ett generellt bidrag baserat på antal deltagarveckor på folkhögskolornas allmänna kurser. Bidraget beräknas på tidigare upparbetad verksamhet och fastställs under en treårsperiod.
- Ett ansökningsbaserat bidrag för särskilda kurser för deltagargrupper med behov av anpassningar och pedagogiskt stöd med anledning av omfattande och varaktig funktionsnedsättning.

Det generella bidraget fördelas utifrån antalet rapporterade deltagarveckor inom allmän kurs på den enskilda skolan. För skolor där allmänna kurser utgör mer än en viss procent av verksamheten införs en begränsning som ger att förstärkningsbidraget inte tilldelas för överskjutande volym. Taket kan komma att ändras om den totala andelen allmän kurs ökar eller minskar i och med ändrade förutsättningar för folkhögskolorna. Även fortsättningsvis avsätts åtta procent av hela statsbidraget för förstärkta pedagogiska insatser. För det generella bidraget för allmänna kurser avsätts cirka sex procent av statsbidraget, vilket enligt statsbidragets storlek 2024 skulle ge ungefär 350 kronor extra per deltagarvecka med införande från och med 2027.

Den mindre delen av potten avsätts för särskilda kurser, där ansökningar bedöms av Folkbildningsrådet utifrån rimlighet och behov. Syftet är att säkerställa resurser för specialinriktade kurser och målgrupper med särskilt kostnadskrävande pedagogiska behov. Kriterier för att beviljas bidraget är verksamhet riktad mot grupper av deltagare med omfattande och varaktiga funktionsnedsättningar, enligt Socialstyrelsens definition. Folkhögskolorna kan ansöka om bidraget antingen för kurser som riktas mot målgruppen eller för enstaka deltagare på olika särskilda kurser om dessa är minst fem till antalet och resursbehoven är dokumenterade av folkhögskolan. För detta bidrag avsätts närmare 2 procent av statsbidraget, vilket enligt 2024 års statsbidrag motsvarar knappt 50 miljoner kronor, från och med 2027.

Folkhögskolan ansöker för en treårsperiod utifrån merkostnader utöver genomsnittlig ordinarie lärartäthet på skolans särskilda kurser.

Den nya modellen för förstärkta pedagogiska insatser kommer att medföra en omfördelning av resurser som leder till behov av omställning på vissa skolor. För skolor med stora förändrade ekonomiska förutsättningar i jämförelse med nuvarande system föreslås att modellen införs stegvis under en tidsperiod.

Sammanfattning av förslag till ny modell för förstärkningsbidrag

- Även fortsättningsvis avsätts åtta procent av hela statsbidraget för förstärkta pedagogiska insatser.
- Inga krav på egeninsats.
- Förslaget innebär att slå ihop två nuvarande bidrag till en gemensam pott för förstärkta pedagogiska insatser, fördelat på:
 - **Ett generellt bidrag baserat på antal deltagarveckor på folkhögskolornas allmänna kurser.** Bidraget beräknas på tidigare upparbetad verksamhet och fastställs under en treårsperiod. Utifrån 2024 års värde på deltagarveckan föreslås ett påslag på ungefär 350 kr/dv. För detta bidrag görs ingen ansökan.
 - **Ett ansökningsbaserat bidrag för särskilda kurser** för deltagare och deltagargrupper med behov av anpassningar och pedagogiskt stöd med anledning av omfattande och varaktig funktionsnedsättning. Potten föreslås innehålla 50 miljoner.
- Ska bidra till att folkhögskolestudier är tillgängliga och likvärdiga för deltagare med funktionsnedsättning och svårigheter i svenska språket. Likvärdighet innebär att dessa studerande ska komma i en jämförbar situation med övriga studerande.
- För att inte skapa ett system som driver på en ökning av allmänna kurser sätts ett tak för den enskilda skolans andel deltagarveckor som ger rätt till det högre bidraget. Detta kan i framtiden användas som ett sätt att reglera bidraget om andelen allmän kurs ökar eller minskar.

- I de fall då det nya systemet leder till stora förändrade ekonomiska förutsättningar på enskilda skolor föreslås att det nya systemet införs stegvis.

Ärendet har beretts av utredare Johanna Winbladh och Karin Gustavsson, handläggare.

Generalsekreteraren beslutar

att beskrivningen ovan kan utgöra underlag för att inhämta synpunkter från skolorna.

Anna-Karin Lindblom

Generalsekreterare